

KURT DESWERT

SCHWALBE

HET VERZWEGEN VERHAAL VAN HET
BELGISCH VOETBAL TIJDENS WERELDOORLOG II

*Opgedragen aan Ghislaine Leontine Decock (1928-2020)
en Willy Deswert (1949-2020), beiden overleden tijdens
het schrijven van dit boek.*

INHOUD

I			
DRÔLE DE GUERRE	9		
II			
DE TERUGKEER	23		
III			
FÜHRERPRINZIP	31		
IV			
ANTWERP BOYS	41		
V			
DERBY DER LAGE LANDEN	57		
VI			
WIT IS TROEF	71		
VII			
BLITZKRIEG	79		
VIII			
DE HERNEMING	91		
IX			
HET MEDISCHE WONDERKABINET VAN PAARS-WIT	111		
X			
DE COLLIN-DOCTRINE	121		
XI			
VOETBAL ONDER DE AVONDKLOK	131		
XII			
PROPAGANDA	141		
XIII			
STALAGVOETBAL	155		
XIV			
NAAR WUPPERTAL	174		
XV			
DE JOODSE KWESTIE	195		
XVI			
KRIEGSGASTSPIELER	221		
XVII			
VOETBAL IN DE VRIJE WERELD	239		
XVIII			
ROUW	255		
XIX			
ERLA	259		
XX			
BERCHEM SPORT	271		
XXI			
COLLABORATIE EN VERZET	283		
XXII			
VOETBALLERS IN DE MAQUIS	293		
XXIII			
ZUIVERING	301		
DANKWOORD	313		
REGISTER	316		

I DRÔLE DE GUERRE

Brussel, zondag 28 april 1935

Voor een groot deel van de Belgische voetbalsupporters in het Eeuwfeeststadion¹ roept de aanblik op de bezoekertribunes ongetwijfeld herinneringen op aan de meest duistere dagen van de twintigste eeuw. Zesduizend Duitsers – een vijfde van het totale aantal toeschouwers – zijn komen opdagen voor België-Duitsland, de allereerste interland van de Mannschaft op Belgische bodem sinds de Grote Oorlog...² Hun massale opkomst ligt ongetwijfeld aan de spotgoedkope treinen die ingelegd zijn door Kraft durch Freude, de nazi-organisatie die daguitstappen en vakanties organiseert voor (goed presterende) arbeiders. De bezoekers kunnen met een combiticket ook naar de Exposition Universelle et Internationale die een dag eerder op het Heizelplateau van start is gegaan³. In paviljoenen naast het stadion en in vijf gigantische, voor de gelegenheid opgetrokken halls – waarvan de meest somptueuze, Le Grand Palais, maar liefst 14.000 m² inneemt – zal zeven maanden lang de wereld te gast zijn. Voor een expo in het teken van honderd jaar spoorwegen en van wat beschouwd wordt als een van de grootste westerse verwezenlijkingen van de negentiende eeuw: het kolonialisme⁴. Voor 6 frank kan zowel de expo als de voetbalmatch bezocht worden. Een koopje. Zeker in economisch woelige tijden...

9

In deze eerste maanden van 1935 bevindt België zich op het dieptepunt van de grootste economische crisis waarmee ons land ooit te kampen heeft gehad. Sinds 1931 heeft een eindeloos lijkende spiraal van faillissementen, loonsverlagingen en massawerkloosheid voor een allesoverheersend gevoel van moedeloosheid en pessimisme gezorgd⁵. Tot twintig procent van de beroepsbevolking zit deels of volledig zonder werk. Als antwoord op de aanslepende crisis heeft de nieuwe regering-Van Zeeland begin april de Belgische frank nog met maar liefst 28% gedevalueerd. In de dagen voorafgaand aan de

afkondiging zijn de Belgische banken nog bestormd door massa's angstige spaarders. Waarna tal van winkels volledig leeggekocht werden.

VERVAL

Op veel troost in barre tijden vanwege de Rode Duivels hoeven de Belgische voetbalsupporters niet meteen te rekenen. De economische crisis lijkt als koudvuur ook de benen van de Belgische internationals aangetast te hebben. Nog geen vijftien jaar nadat België olympisch kampioen is geworden in Antwerpen, zijn de Rode Duivels uitgegroeid tot het schandknaapje van vrijwel de voltallige Europese voetbalelite. Sinds de terugkeer van het WK in Uruguay in 1930 heeft de nationale ploeg 31 interlands gespeeld. Slechts 7 wedstrijden werden gewonnen, 17 keer werd er verloren. Regelmatig is de nationale ploeg dan nog met de billen helemaal bloot gegaan, zoals tijdens de 9-3 tegen Nederland in Rotterdam, thuis tegen Oostenrijk (1-6), of – de zwaarste van allemaal – tegen Duitsland in 1933, toen er een 8-1-oplawaaai werd opgelopen.

10

Ligt het aan het beperkte technische vermogen van de Belgische spelers? Ligt het aan de tactiek? Of misschien mankeert er toch eerder iets aan de 'spirit'? Niemand kan er echt de vinger op leggen. Bondsvoorzitter **Rodolf William Seeldrayers (1876-1955)** en KBVB-secretaris-generaal **Alfred Verdyck (1882-1964)** willen terug naar een spel dat de 'eigenschappen van ons volk'⁶ meer tot uiting zou brengen. Lees: er moet sneller en vooral met meer animo gespeeld worden. Belgisch spel zogezegd. Ironisch genoeg is men daarvoor bij twee buitenlandse coaches gaan aankloppen: **Gyula 'Jules' Turnauer (1899-?)**, ex-kampioenmaker van Liersche SK, en **Charles Griffiths (1882-36)**, trainer van Union Saint-Gilloise⁷, dat in de competitie al bijna twee seizoenen niet meer verloren heeft. Griffiths is intussen al afgehaakt⁸, maar Turnauer is officieel tot hoofdtrainer aangesteld⁹. De vorige bondstrainer, **Hector 'Torten' Goetinck (1886-1943)**, het monument van FC Brugeois, is naar het tweede plan verwezen. Hij blijft nog betrokken bij de ploeg omdat hij goed met de spelers opschiet, maar kan voortaan meer van zijn tijd wijden aan zijn Café des Sports en zijn politieke carrière in Heist-aan-Zee...

Met zeges in oefenmatchen tegen het Nederlandse B-elftal (de 'Zwaluwen') en een rondtoerend Austria Wien is er de laatste tijd alvast weer wat hoop opgeflakkerd in de Belgische rangen.

Sinds een tijdje roept Turnauer op donderdagavonden een kern van zo'n 15 à 16 potentiële Rode Duivels bijeen voor avondtrainingen op de Heizel, om er zijn favoriete voetbaldriehoekjes te kunnen instuderen. De Hongaar mag wel enkel de trainingen leiden. Een zeskoppig selectiecomité dat al decennia aan de macht lijkt, besluit hoe er gespeeld zal worden en legt ook de selectie vast... Om succes te kunnen boeken, heeft Turnauer echter wel een enorme meevaller in de schoot geworpen gekregen. Na vijf jaar afwezigheid heeft **Raymond Braine (1907-1978)**, oud-vedette van Beerschot en intussen als profspeler een voetbalsuperster¹⁰ bij het Tsjechoslovaakse Sparta Praag, namelijk besloten om zich opnieuw ter beschikking te stellen van de nationale ploeg. Veertien dagen eerder heeft Braine zijn heroptreden gemaakt tegen Frankrijk. De 1-1 was weliswaar hoopgevend, maar maakte ook wel duidelijk dat Braine terug inpassen in het elftal geen sinecure zou zijn. Zelf heeft de speler dan wel nog niks aan technische brille ingeboet, het samenspel met zijn ploeggenoten tegen Frankrijk was toch erg moeizaam verlopen. De andere internationals leken immers tactisch allemaal jaren achter de feiten aan te lopen... De buitenspelers hadden nauwelijks blijf geweten met Braine, die net als bij Sparta soms wel héél erg ver terug was gezakt, tot zelfs vlak voor de eigen verdediging, om van daaruit het spel te verdelen... Dat een aanvaller dat doet, is voor de meeste Belgische spelers anno 1935 du jamais vu!

11

Tegen Duitsland kan Braine niet meedoen omdat Sparta een belangrijke wedstrijd heeft. Hij wordt vervangen door **Jean Capelle (1913-1977)** van Standard. Capelle is laatstejaarsstudent rechten aan de Universiteit van Luik. Hij is al international sinds zijn zeventiende. De Luikenaar is erg mondig. Gesofisticeerd ook. De brillantine in zijn haar geeft hem zijn kenmerkende look. Maar hij is bovenal een opportunistische, vlot scorende middenvoor, die beter aangepast lijkt aan het samenspel met zijn

DIE MANNSCHAFT

Het contrast met de Duitsers kan nauwelijks groter zijn. Sinds het begin van de jaren 30 beleeft de Mannschaft een periode van hoogconjunctuur. De Duitse bondstrainer **Otto Nerz**, dokter van opleiding en een overtuigd lid van de nazipartij (én uitgesproken antisemiet), heeft van zijn elftal een echte oorlogsmachine gemaakt. Hoewel het spel van de Duitsers niet te herleiden valt tot louter 'Gas geben', heeft Nerz toch een uitgesproken voorkeur voor 'snel, fysiek en altijd op het doel van de tegenstander afstormend' voetbal¹¹. Tijdens rigoureuze trainingssessies heeft hij de Mannschaft op quasi-militaire manier¹² naar zijn opvattingen gekneed. (De spelers vergelijken zijn trainingen regelmatig met het kazerneleven...) Nerz heeft dat mede voor mekaar gekregen dankzij steun van het naziregime. Ondanks het feit dat de Duitse voetballers amateurs zijn en dus een dagjob en clubverplichtingen hebben, slaagt hij er toch telkens weer in om hen zonder al te veel noemenswaardige problemen in dagenlange oefenkampen bijeen te brengen voor interlands. De spoeling aan spelers is bovendien zo dik dat hij over een kern van een dertigtal perfect inwisselbare voetballers van internationale klasse beschikt. (Tegen België zal hij zonder schroom vier debutanten opstellen.) De resultaten spreken voor zich. Op het wereldkampioenschap in Italië een jaar geleden zijn de Duitsers bij hun eerste deelname vlot derde geworden¹³. In de eerste ronde hebben ze een moedig, maar volstrekt kansloos België met 5-2 geklopt¹⁴.

Het al twee jaar aan de macht zijnde naziregime is er wel wat aan gelegen dat de Mannschaft het nationale prestige hoog houdt. Net zoals Mussolini gedaan heeft met het Italiaanse voetbal, is ook de Mannschaft uitgegroeid tot een prominent tandwiel van de propagandamachine van het Reich. Het aantal interlands van de Duitse nationale ploeg is fors de hoogte in gegaan, van 53 tussen 1923 en 1932 naar 106 tussen 1932 en 1942. De spelers zijn zich bovendien maar al te zeer bewust van hun rol. Nerz zal het hen eind 1935 nog eens op het hart drukken in een dankbrief: 'Jullie hebben ertoe bijgedragen dat Duitslands naam, die af te rekenen krijgt met leugenachtige propaganda, met hoogachting wordt genoemd. Jullie

houding was steeds werkelijk Duits en nationaalsocialistisch.¹⁵ In nauwelijks twee jaar tijd lijkt de hele Duitse maatschappij, voetbal inclusief, een uitloper van de NSDAP geworden.

Duitsland kan de 'soft power' van voetbal goed gebruiken. In 1933, net nadat **Hitler** bondskanselier is geworden, heeft het land zich nogal driest teruggetrokken uit de Volkenbond en zo de diplomatieke banden met een belangrijk deel van de wereld opgeschort. Ook het Duitse parlement, de Reichstag, is monddood gemaakt. In datzelfde jaar is men ook begonnen met maatregelen tegen de Joden. Het voetbal is daarbij meteen aan de beurt gekomen. Vanaf juni 1933 zijn dankzij de bereidwillige medewerking van de Deutsche Fussballbund (DFB) alle Joodse voetballers, trainers en bestuurders uit de clubs geweerd... Tegen april 1935 maakt de internationale politiek en publieke opinie zich echter vooral zorgen over alweer een nieuw 'wapenfeit' van de nazi's. Op 16 maart heeft Hitler immers verklaard dat zijn land, tegen de ontwapeningseisen van het Verdrag van Versailles in, opnieuw de legerdienst zou invoeren. Het wordt stilaan ook duidelijk dat het land al een tijdje in het geheim aan een *Luftwaffe* werkt...¹⁶

GASTVRIJHEID

Ondanks die gestaag oplopende spanningen vindt de Belgische pers toch dat de regels van de gastvrijheid voorop moeten blijven staan en dat kritiek niet thuishoort in het stadion. 'Sport (heeft) niets met politiek te maken,'¹⁷ schrijft *Les Sports* in een voorbeschouwing op de interland België-Duitsland. Maar dat is natuurlijk niet zo. Voetbal is nu eenmaal, met de woorden van de Britse historicus Eric Hobsbawm, 'hét middel bij uitstek om nationalistische gevoelens op te wekken, omdat een ingebeelde gemeenschap van miljoenen reëler lijkt wanneer ze de vorm aanneemt van een team van elf bij naam genoemde mensen'¹⁸. Ironisch genoeg zal *Les Sports* in haar matchverslag een dag nadien zelf het Duitse elftal als '*les représentants de mr. Hitler*' omschrijven.

In elk geval hebben de rituelen van het nationaalsocialisme intussen vlot hun weg gevonden naar het Duitse voetbal, zowel op het veld als

in de tribunes. Gazet van Antwerpen is behoorlijk scherp voor al wie zich daaraan zou storen: 'De toeschouwers weten op voorhand dat de Duitse spelers voor en na de match de nazigroet zullen brengen zoals het in Duitsland en Italië de gewoonte is. Diegenen die daar aanstoot in zouden vinden blijven er liever weg dan er te komen protesteren.'¹⁹ In de krantenverslagen zal in elk geval behoorlijk wat aandacht besteed worden aan de vertoning vóór de wedstrijd. Weinigen zijn immers al getuige geweest van dergelijke taferelen. Zesduizend Duitsers, zwaaiend met een nazivlaggetje, die eendrachtig de rechterarm strekken wanneer de eerste noten van Joseph Haydn's *Deutschlandlied* door het Eeuwfeeststadion galmen... Zesduizend kelen waaruit het profetisch-dwingende refrein van het lied weerklinkt: '*Deutschland Deutschland über alles / über alles in der Welt*'...

De nazigroet voor aanvang van België-Duitsland. In de achtergrond de Paleizen van de Wereldtentoonstelling, die een dag voordien van start is gegaan

DE WEDSTRIJD

De wedstrijd zelf staat onder leiding van de Nederlander Joop van Moorsel. Als lijnrechters heeft hij de beschikking over een arbitraal topduo: de Duitser **Peter Joseph 'Peco' Bauwens (1886-1963)** – zijn vader was afkomstig uit het Oost-Vlaamse Letterhoutem²⁰ – en onze landgenoot **John Langenus (1891-1952)**. Beiden hebben hun sporen al ruimschoots verdiend. De welgestelde Bauwens is dokter in de rechten en zaakvoerder van het familiale bouwbedrijf in Keulen. Hij is ook gewezen voetbalinternational – zijn enige interland speelde hij tegen België in 1910. En er is nog een link met ons land. Toen Bauwens op zijn tiende een zware beenbreuk opliep bij een ongeval, vreesde men voor een amputatie. Zijn ouders riepen de hulp in van een Belgische specialist, die zijn been redde. Als deel van zijn revalidatie werd Bauwens aangeraden om te gaan voetballen. Intussen is hij zowel internationaal scheidsrechter²¹ als lid van het Uitvoerend Comité van de FIFA (waarin hij zetelt samen met Seelldrayers²²). Zoals zovelen van zijn landgenoten is hij in 1933 ook toegetreden tot de NSDAP²³. Een jaar later al is hij echter als lid geschrapt omdat zijn vrouw Joodse bleek te zijn, maar zijn scheidsrechterscarrière noch die als bondsfunctionaris zou daar al te veel onder lijden²⁴.

John Langenus

Aan de overkant loopt de bekendste arbiter ter wereld. Die status heeft John Langenus te danken aan de allereerste WK-finale ooit. Die floot hij in 1930 in een kolkend Estadio Centenario in Montevideo. Sindsdien is de boomlange Antwerpenaar de halve wereld afgereisd om internationale wedstrijden te fluiten. Wanneer hij daar niet mee bezig is, werkt hij voor het Antwerpse provinciebestuur en schrijft hij sportcolumns voor verschillende Belgische en buitenlandse bladen: in Nederland, Frankrijk, maar ook in Duitsland, waar hij al jarenlang correspondent is voor Der Kicker...

De wedstrijd wordt om 3 na 3 op gang gefloten. Nauwelijks 25 seconden later komen de Rode Duivels al op voorsprong via een onwaarschijnlijk doelpunt van Beerschot-spits Hendrik 'Rik' Isemborghs.

↳ Rik Isemborghs met het openingsdoelpunt

Maar al snel wordt duidelijk dat België helemaal niet bestand is tegen de fysieke storm die de Duitsers ontketenen. Nauwelijks een minuut later staat de stand al weer gelijk wanneer Daring-keeper **Arnold 'Nolle' Badjou (1909-1994)** met één hand een voorzet van linksbuiten Fath tracht te plukken²⁵ en daarbij knullig in de fout gaat. Het spel hervat. Het viriele precisievoetbal van de Mansschaft haalt gaandeweg de bovenhand. De twee Belgische backs, **Bob Paverick (1912-1994, Antwerp)** en kapitein **Philibert Smellinckx (1911-1977, Union)** blijken niet opgewassen tegen de overmacht aan razendsnelle Duitse voorspelers die continu op hen komen afgestormd. Vooral Smellinckx wordt voortdurend in de fout gedwongen, wat na 32 minuten tot de 1-2 leidt. Aan de overzijde van het veld stoot de Belgische voorhoede letterlijk op een Duitse muur. Zowel de ondermaatse linkerspits **Jos Van Beck (1911-1998, Antwerp)** als Turnauers

poulain, Liersche-spits **Bernard Voorhoof** (1910-1974), worden driest aangepakt door de Duitse verdedigers. Nog voor de rust wordt Jean Capelle geraakt aan de knie, waardoor hij het veld moet verlaten. Zijn vervanger, Daring-aanvaller **Marius Mondelé** (1913-1981), wordt bij zijn eerste poging op doel al omvergelopen.

DEBUUT

Niet veel later moet ook Badjou geblesseerd naar de kant, na een ongelukkige botsing. Hij wordt vervangen door een andere poulain van Turnauer, de 22-jarige **Frans Christiaens (1914-1943)** van Liersche. In 1931 heeft Turnauer hem als 17-jarige hoogopgeschoten blonde, grijsogige puber laten debuten. Na nauwelijks enkele wedstrijden werd hem al een toekomst voorspeld als toekomstige nummer 1 van de Rode Duivels. In zijn debuutjaar werd hij ook meteen landskampioen. Maar toch heeft Christiaens, die in het dagelijkse leven werkt in de brouwerij van Liersches erevoorzitter **Alfons Cuykens**, moeten wachten tot Badjou uitviel, alvorens zijn debuut te kunnen maken in een officiële interland²⁶. Misschien is hij daarmee wel voor een lange periode vertrokken. Mede door de tegenvallende resultaten heeft tot nog toe geen enkele doelman zich in de jaren 30 tot een onbetwistbare titularis kunnen opwerpen in het nationale doel. De drie overgebleven reserves – Simons (Liersche), Meuldermans (Beerschot) en **Hadelin Viellevoye** (derdeklasser FC Bressoux) kijken intussen moedeloos naar de zich ontplooiende slachting...

20

↳ Debuterend Lierschedoelman Frans Christiaens is kansloos bij een nieuw Duits doelpunt

TWEEDE HELFT

Tijdens de rust fluiten de Belgische supporters de Duitsers uit omdat hun spel te ruw is. Per slot van rekening is het toch maar een vriendschappelijke wedstrijd! Als reactie gaan de nazivlaggetjes in de bezoekertribune overal de hoogte in. Na de pauze herneemt België vol enthousiasme, maar tegen het harde spel van de Duitsers valt weinig in te brengen. Na een nieuwe fout van Smellinckx wordt het 1-3. Daarna gaat het snel. Zo snel zelfs dat het arbitrale trio verschillende keren in de fout gaat en een Belgisch doelpunt affluit na een fout... van de Duitsers. Een overduidelijke overtreding op Smellinckx wordt niet gefloten, waarna de Duitsers de eindscore uiteindelijk op 1-6 brengen. Christiaens heeft geen fout aan de tegentreffers, maar België loopt wel een nieuwe 'afstraffing' op. Een nieuwe lente voor het nationale elftal lijkt er nog niet meteen aan te komen. Al zijn er zelfs in de donkerste tijden een aantal lichtpuntjes. Zoals Christiaens bijvoorbeeld. Mogelijk gaat die een lange carrière in het nationale doel tegemoet.

Het zal echter allemaal anders uitdraaien.

21

II DE TERUGKEER

Sint-Pieters-Woluwe, 17 januari 1937

Eén zondagmiddag lang is het gezellige, wat primitieve stadionnetje van White Star het epicentrum van het hele voetballand. De eivolle treinwagons van de lijn Tervuren-Brussel lopen allemaal leeg ter hoogte van de 'statie' van Woluwe. Van daaruit trekken duizenden mensen langs de Stations- en Bosstraat naar het Kellestadion. Vanaf Brussel-Noord voeren afgeladen trams nog eens duizenden supporters aan. Met zo'n massa volk zou je haast denken dat er een Brusselse derby op het programma staat. Maar dat is niet zo. Er zijn ook honderden wagens en autocars naar het zuidoosten van Brussel afgezakt. Die komen hoofdzakelijk uit Antwerpen.

Ze zijn afgekomen op de competitie-match tussen White Star en Beerschot. Het is geen topduel. De vijfvoudige landskampioen is al een aantal jaren flink weg aan het deemsteren. Beerschots laatste titel dateert alweer van negen jaar geleden. De bescheiden volksverhuizing kan dan ook helemaal op het conto van één enkele speler geschreven worden. Vandaag immers doet Raymond Braine na zes jaar bij het Tsjechoslovaakse Sparta Praag zijn langverwachte heroptreden in de Belgische competitie. Uitgerekend tegen White Star, de club waar zijn oudere broer Pierre sinds een jaar als coach aan de slag is. **Pierre Braine (1900-1951)** heeft zijn trainersjob in Sint-Pieters-Woluwe te danken aan zijn jongere broer. Pierre leerde het bestuur kennen toen hij afgelopen zomer met White Star onderhandelde over een terugkeer van Raymond naar België. Dankzij de financiële impulsen van voorzitter Adolphe Bournonville, makelaar in gewapend beton, en van de puissant rijke graanhandelaar **Tedesco** uit het naburige Oudergem was White Star aan een fameuze opmars bezig. Het bestuur van de Brusselse club had bij Beerschot – dat nog steeds eigendomsrechten op Raymond had – zelfs een optie op de jongste Braine bedongen (van naar ver-

23

luit 100.000 Belgische frank) in het geval die ooit naar ons land zou terugkeren. Tedesco had zelfs een flat voor hem veil in het allereerste appartementsgebouw dat net opgetrokken werd in de landelijke buurgemeente Oudergem²⁷. Maar Raymond besloot uiteindelijk toch om het aanbod naast zich neer te leggen en koos ervoor om terug te keren naar zijn oude club. Een keuze van het hart, volgens zijn memoires: ‘Je mag nu jaar en dag bij je eerste club weg zijn, bij alles en nog wat hebben gezworen dat je er nooit meer de voet voor omdraait, toch doet het je iets, dat ogenblik waarop je je die club weer toenaderen voelt.’²⁸

↳ Gewezen Beerschot- en Rode Duivelsaanvoerder Pierre Braine (in de witte overjas) als trainer bij White Star

Al sinds Braine weer voet op Belgische bodem heeft gezet, wordt zijn eerste wedstrijd wekenlang druk becommentarieerd in de pers. White Star zelf wil er een heus voetbalfeest van maken. De interesse is ongezien. Door de enorme toestroom aan supporters – met of zonder toegangkaartje – staan honderden toeschouwers letterlijk met de schoentippen tot op de zijlijn. In de nauwe straten rondom het stadion drummen nog eens honderden anderen samen die níét binnen zijn geraakt.

De veteranen werken eerst nog een voorwedstrijd af. En dan is het moment eindelijk aangebroken. Onder begeleiding van de lokale fanfare komen de spelers het veld op. Een orkanisch gejuich steekt op. Tientallen paars-witte vlaggen gaan de lucht in. Een dozijn fotografen, die plots ‘als mieren uit de grond’ lijken te zijn gekropen, leggen de taferele vast. Braine schudt eerst zijn oudere broer nog de hand,

alvorens zich naar de middencirkel te begeven. Daar wacht White Star-aanvoerder **Jean Collet**²⁹ hem op met een immense bloementuil. Een moment dat eeuwig in Braines geheugen gegrift is blijven staan.

Voor de meeste toeschouwers geldt hetzelfde³⁰. Zeker omdat de jongste Braine die middag met zijn ploeg een uitzonderlijk spektakel opvoert. De wedstrijd groeit uit tot een klassieker, een van de meest memorabele competitiewedstrijden van de jaren 30. Vrijwel meteen na het eerste fluitsignaal klikken de opnieuw gecompleteerde raderen van de befaamde Beerschot-machinerie wonderbaarlijk vloeiend in elkaar. Na 11 minuten scoort Braine al. Hij doet er nog twee treffers en twee assists bij. De beste speler van de Lage Landen is helemaal terug van weggeweest! Beerschot wint uiteindelijk met 2-7. Met een paars-witte schreeuw mengt het zich daarmee voor het eerst in jaren weer in het titeldebat. Zeker wanneer het in de daaropvolgende wedstrijden ook nog concurrent Liersche (3-2), Turnhout (9-0) en stadsrivaal Antwerp (2-0) klopt.

BETAALD VOETBAL

De zakken van de Beerschot-spelers raken daardoor ook stevig gevuld. Sinds een jaar bestaat er immers officieel ‘betaald voetbal’ in België. Echt profvoetbal is het nog bij lange niet. De 400 frank voor een zege, 300 frank voor een gelijkspel, 100 frank voor een nederlaag en 10 frank per doelpunt³¹ bij Beerschot steken bijvoorbeeld nog steeds schril af tegen de 130.000 frank die Braine in Praag als jaarloon opstreek. Maar als ‘bijverdienste’ kan het toch tellen. Zeker als je het vergelijkt met het gemiddelde maandloon van een handelaar in 1937, zo’n 1550 Belgische frank³². (Beerschots Oostenrijkse trainer Fernand Wesely verdient dan weer zo’n 2500 frank per maand.)

Voor de Belgische spelers is het in elk geval een flinke stap vooruit sinds Braine zeven jaar eerder zelf de boel in gang heeft gezet. De affaire is genoegzaam bekend. Toen Braine eind 1929 café Matador aan de Brederodestraat in Antwerpen overnam, zonder voorafgaandelijke toestemming van de voetbalbond, werd hij als prof ‘gebrandmerkt’.

Het populaire supporterscafé zou hem immers geld doen verdienen aan zijn voetbalcarrière. De voetbalbond had daarop de vergissing van een generatie begaan door haar allergrootste vedette te schorsen. Braine besloot het café op naam van zijn ouders te zetten. Maar daarmee bleek de kous niet af. De voetbalbond was vervolgens met enkele ridicule eisen op de proppen gekomen. Zo mocht Braine het café pas na 16 uur betreden en was hij verplicht te drinken... aan een tafeltje. De zaak was dermate geëscaleerd dat de getergde Braine na enkele maanden besloot om op een aanbod van Sparta Praag in te gaan. Daar kon hij als profspeler aan de slag.

Vooraf het Mechelse duo **Francis Dessain (1875-1951)/Oscar Vankesbeeck (1886-1941)**, respectievelijk voorzitter van FC Malinois en Racing Mechelen, heeft zich in de hele affaire niet onbetuigd gelaten. Ondanks hun ideologische tegenstellingen – Dessain is in het dagelijkse leven kanunnik, Vankesbeeck assisenadvocaat en liberaal politicus in Mechelen – kunnen de Mechelaars het prima met elkaar vinden. Ze rijden zelfs samen naar de vergaderingen van de voetbalbond. Beiden delen een afkeer van profvoetbal. Één van al te mondige voetballers. Zoals de Braines. In de herfst van 1930 was Vankesbeeck zelfs openlijk in conflict gekomen met Beerschot en het broederpaar omdat hij zich in het bijzijn van een aantal advocaten in het Antwerpse gerechtshof beledigend over de Braines had uitgelaten. Dat was Beerschot ter ore gekomen, waarna de club besloten had hem een proces wegens laster aan te doen. Van het proces zou uiteindelijk niets in huis komen, maar de koppige Vankesbeeck zou wel voor altijd een nauwelijks verholen afkeer van de Braines koesteren.

Ook zijn afkeer van betaald voetbal blijkt behoorlijk standvastig. In een interview uit 1936, nauwelijks enkele maanden na de invoering van het 'profvoetbal', verklaart hij: 'Sport is bij de spelers geen ding meer dat moet leiden tot lichamelijke ontwikkeling, maar enkel en alleen een jacht naar geld. Reeds heb ik vernomen dat in clubs, waar de spelers betaald worden naar gelang ze winnen, verliezen of gelijk spelen, dezen er op uit zijn steeds hogere sommen te eisen. En er zijn voorbeelden dat spelers in de rust meer geld vroegen, anders zouden zij niet doorspelen!'³³

↳ De Mechelse voetbalvoorzitters Oscar Vankesbeeck (links, Racing Mechelen) en Francis Dessain (FC Malinois)

Gezien de enorme financiële verschillen tussen zijn Praagse en Belgische salaris, zijn het in elk geval geen financiële overwegingen die Braine uiteindelijk terug naar België hebben gedreven. Zijn carrière wordt wel mede bepaald door de internationale politieke ontwikkelingen. In 1935, nadat hij met Sparta Praag net de Mitropacup³⁴ gewonnen heeft, verschijnt in de Spaanse pers³⁵ het bericht dat FC Barcelona hem graag wil aantrekken. Het komt in die periode ook effectief tot onderhandelingen met een Barça-afgevaardigde. Maar wanneer Braine na vier dagen op het punt staat de deal af te ronden, blijkt de Barça-onderhandelaar onverrichter zake terug naar Catalonië geroepen. In een inderhaast achtergelaten briefje laat de man weten dat zijn echtgenote net omgekomen is in een ongeluk... De Spaanse Burgeroorlog en de moord op Barcelona-voorzitter Josep Sunyol een jaar later trekken uiteindelijk definitief een streep door Braines transfer naar Barça³⁶.

Braines vertrek bij Sparta wordt uiteindelijk mee in de hand gewerkt door spanningen met de Praagse pers, die hem zwaar begint te bekritisieren wanneer hij weigert om zich te laten naturaliseren om zo voor de Tsjechoslovaakse nationale ploeg te kunnen spelen³⁷. Al gauw komt zijn verblijf in Praag onder druk te staan, zeker wanneer hij eind oktober 1936 een aanmaning krijgt omdat hij zijn verblijfsvergunning niet heeft laten verlengen. In de achtergrond lopen intussen ook de politieke spanningen op in het land. Bij verkiezingen in 1935 wint de Sudetendeutsche Partei fors. De partij, die openlijke steun krijgt van Hitlers NSDAP en het opneemt voor de etnische Duitsers in Tsjechoslovakije, pleit openlijk voor een aanhechting van het Sudetenland, de grotendeels Duitstalige grensregio, bij *'des Deutschen Vaterland'*. Op het Belgische consulaat in Praag wordt Braine ingefluisterd dat de politieke situatie in het land er niet erg rooskleurig uitziet. Ook minister van Buitenlandse Zaken **Paul-Henri Spaak (1899-1972)** maakt Braine er in die periode – vermoedelijk in de marge van een interland – op attent dat er oorlog dreigt.

28 De verblijfsvergunningskwestie blijkt Braines uitweg. John Langenus overtuigt hem ervan om terug naar België te keren, maar Sparta kan nog roet in het eten gooien. De club dringt erop aan dat Braine nog beroep aantekent tegen de beslissing rond de verblijfsvergunning. Iets wat hij binnen de twee weken moet doen. Sparta wil hem aan zijn contract houden en schakelt daarvoor ook haar regeringsrelaties in. Wanneer Braine midden december naar België komt voor een oefenwedstrijd van de Rode Duivels tegen Austria Wien (6-3), legt hij zijn situatie voor aan bondssecretaris Alfred Verdyck. Die is zijn sluwe zelve en stelt: 'Indien dus deze 14 dagen verstrijken zonder dat je in beroep gaat, vlieg je automatisch uit Tsjechoslovakije.' De achterliggende gedachte is zo helder als pompwater. Zonder verblijfsvergunning geen contract, zonder contract geen belemmering om terug te keren.

Met de hulp van broer Pierre, de KBVB en Beerschot duikt de jongste Braine twee weken lang onder. Eén week daarvan spendeert hij aan onderhandelingen met Beerschot. De tweede week wordt hij letterlijk uit de klauwen van de naar België afgereisde Sparta-dirigenten gehouden. Een koldereske onderduikoperatie wordt opgezet, in een

Brussels hotel, maar ook in een hospitaal, waar men hem zogezegd opneemt voor een spoedblindedarmoperatie. Er volgt zelfs een officieel bericht over zijn 'gezondheidstoestand' in het blad van de voetbalbond, die het spel aldus meespeelt. Het plan werkt. De twee weken verlopen. Het contract met Beerschot kan afgesloten worden.

Uiteindelijk zal een ziedend Sparta de zaak nog aanhangig maken bij de FIFA. Als bemiddelaar wordt Hugo Meisl aangesteld, de Oostenrijkse bedenker van de Mitropacup. Bondsvoorzitter Rodolf Seeldrayers, op dat ogenblik bezig aan de rumoerigste maanden uit zijn loopbaan als sportbestuurder (zie volgend hoofdstuk), neemt het op voor de Belgische Voetbalbond en haalt zijn slag thuis. Beerschot en de KBVB delen de afkoopsom. (Wat dan weer leidt tot een klacht van White Star, die evenwel geseponeerd wordt...) Braine is voorgoed terug in België. En het Belgisch voetbal zal het geweten hebben. Met 16 doelpunten in 9 wedstrijden leidt hij Beerschot naar een tweede plek in de rangschikking. Net na Daring Club de Bruxelles, dat voor de tweede keer op rij kampioen wordt. Een verliesmatch tegen FC Brugeois wordt Beerschot fataal. Maar dat uitstel geen afstel zal worden, is dan al duidelijk. *Le nouveau Beerschot est arrivé.*

29

III FÜHRERPRINZIP

Résidence Palace, Brussel, 20 maart 1937

Maar liefst 277 clubafgevaardigden zijn komen opdagen in de grote vergaderzaal van het Résidence Palace in de Brusselse Wetstraat voor de Algemene Vergadering van de Belgische Voetbalbond. Hoewel er meerdere punten op de agenda staan, is het toch vooral de verkiezing van een nieuw Uitvoerend Comité (de ‘bestuurskamer’ van het Belgische voetbal) die voor de grote opkomst heeft gezorgd. Net voor Nieuwjaar heeft **Georges Hermesse**³⁸ van FC Tilleur zijn ontslag ingediend. Hij trad daarmee in de voetsporen van Francis Dessain en **Auguste Jouvèneau** van US Centre, die al maanden geen vergaderingen meer hadden bijgewoond. Voor Dessain een uitloper van een persoonlijke vendetta met voorzitter Seeldrayers. Het conflict draait rond de transfer van verdediger Jean Jonckers van FC Vilvoorde naar Mechelen. Seeldrayers heeft de transfer laten blokkeren, toen ook Daring in de dans was gesprongen om de speler te contacteren³⁹. Sindsdien kunnen beide heren niet meer door één deur.

31

Bondsvoorzitter Rodolf William Seeldrayers

De statutaire vergadering en de verkiezing van een nieuw comité zijn intussen al twee keer uitgesteld, en ook de pers is gretig op de perikelen gesprongen van wat ze ‘de krakende wagen’⁴⁰ van de Belgische sport is gaan noemen. Het nog zetelende bondsbestuur, dat herleid is tot een triumviraat met naast voorzitter Seeldrayers en de Antwerpse secretaris-generaal Alfred Verdyck⁴¹ ook nog Gustave Lebrun van Union Saint-Gilloise, heeft de crisis

trachten te bezweren, maar heeft toch niet kunnen verhinderen dat de spanningen tegen de dag van de Algemene Vergadering zodanig opgelopen zijn dat ze bijna fysiek voelbaar zijn.

SPANNING

De sluimerende nervositeit groeit nog wanneer de afgevaardigden tot hun grote verbazing identiteitskaarten en volmachten moeten bovenhalen aan de ingang. De voetbalbond sleept dan wel al langer de reputatie mee een krabbenmand te zijn, maar zoveel openlijk wantrouwen is zelfs voor hen ongehoord... 'Een inquisitie!' klinkt het. Seeldrayers tracht te sussen, maar de rigoureuze identiteitscontrole leidt toch tot de nodige vertraging. Oscar Vankesbeeck, naar goede gewoonte een van de vurigste critici van het zittende bondsbestuur, vindt het na ruim drie kwartier welletjes geweest. Voor het oog en oor van een volle zaal maant hij op zijn gebruikelijke autoritaire toon Seeldrayers aan om nu maar eindelijk eens van start te gaan. Voor de goede, maar ook voor de wat minder goede verstaander, is daarmee duidelijk dat het voor de voorzitter een erg moeilijke avond zal worden.

Veel van het ongenoegen in de Belgische voetbalmiddens spitst zich toe op de passieve houding van het Uitvoerend Comité en Seeldrayers tegenover de toenemende macht van de zogenaamde Super-Entente, de koepel van 'verstandhoudingen'. De ententes gaan op dat moment al een tijd mee. Aanvankelijk zijn ze opgestart als samenwerkingsverbanden tussen clubs uit dezelfde stad of regio om wedstrijden⁴² of (lokale) toernooien te organiseren. Zo speelt de Entente Bruxelloise jaarlijks een wedstrijd tegen een Amsterdamse selectie en de Entente Anversoise tegen een Rotterdamse. Maar er is ook een Entente Carolrégienne, een Entente Liègeoise, een Entente Verviétois enzovoort. Al gauw waren ook de clubs uit elke provincie zich in ententes gaan verenigen en vervolgens deden de clubs uit dezelfde afdelingen dat ook nog eens... Het duurde niet lang voor ze zich als lokale belangenverenigingen begonnen te gedragen. (Volgens John Langenus was de oprichting van de ententes het moment waarop "t kwaad in de wereld kwam"⁴³...) In 1929 besloten de provinciale ententes om samen een

Super-Entente te vormen. Die maakte weliswaar officieel geen deel uit van de voetbalbond, maar de bestuurlijke scrimmage was behoorlijk groot, aangezien Alfred Verdyck er voorzitter van was geworden.

↳ Alfred Verdyck (midden), jarenlang de sterke man van de Belgische sport als secretaris-generaal van de Belgische voetbalbond en het Belgisch Olympisch Comité

Verdycks aanstelling als voorzitter van de Super-Entente viel in dezelfde periode waarin Seeldrayers en Verdyck een onderlinge strijd voerden om het voorzitterschap van de voetbalbond. Verdyck trok zich uiteindelijk terug uit de race, maar kreeg er wel een sterke hervorming van de bond door en zorgde ervoor dat de Super-Entente veel macht verwierf. Het lijkt erop dat hiermee een 'politiek akkoord' gesloten werd tussen beide heren, waarbij de macht verdeeld werd. In het midden van de jaren 30 werd Verdyck als voorzitter van de Super-Entente vervangen door Louis Lelarge van Verviers.

De statuten van de Super-Entente laten weinig twijfel bestaan over de rol die ze voor zichzelf weggelegd ziet: ze wil instaan voor 'een atmosfeer van vriendschap en solidariteit tussen clubs'⁴⁴, maar zal ook 'alle zaken van nationaal voetbalbelang' bestuderen. Voor een onafhankelijk orgaan, dat aan niemand verantwoording hoeft af te leggen, kan dat natuurlijk wel tellen. Maar vooral: ze wil zorgen voor een 'zo groot mogelijke aanwezigheid' van clubafgevaardigden op de algemene vergaderingen. Een mobilisatie die zorgt voor een enorme invloed op de benoemingen in de tientallen commissies en subcommissies van de voetbalbond. In de praktijk echter mobiliseert de Super-Entente, die sterk staat in Luik en Charleroi, vooral bij de Waalse clubs. Ook dat zorgt voor gemor. Want daardoor heeft vrijwel elke belangrijke bondscommissie intussen een Franstalige voorzitter en gaan de vergaderingen steeds in het Frans door...

VLAAMSE OPRISPINGEN

34 De dominantie van het Frans in de belgicistische voetbalbond heeft al voor behoorlijk wat wrevel gezorgd. Die heeft in 1930 zelfs tot de oprichting van een concurrent geleid: de Vlaamsche Voetbalbond (zie volgend hoofdstuk). Het zijn woelige wateren voor het Belgische voetballeven... Ook voor de vergadering van 20 maart 1937 heeft de Super-Entente haar 'stemadvies' klaar⁴⁵. Ze schuift tien kandidaten naar voren, netjes verdeeld over beide taalgroepen. Nu ja, netjes verdeeld... In de ogen van de Vlaamse clubs schort er behoorlijk wat aan het lijstje. Want tussen de Vlaamse kandidaten staan ook de volstrekt Nederlands-onkundige Stassart van La Gantoise en Rodolf Seeldrayers. En van Seeldrayers, met zijn steenkolennederlands dat hij pas twee jaar voordien is beginnen te leren ter wille van de lieve vrede, kan bezwaarlijk gezegd worden dat hij Nederlandstalig is... Volgens de Vlaamse clubs, en vooral dan de Antwerpse⁴⁶, is het een nieuwe manier om de Franstalige invloed in de Belgische Voetbalbond verder uit te breiden. Drie weken voor de Algemene Vergadering hebben de Antwerpse clubs zelf een erg druk bijgewoonde vergadering georganiseerd waarbij ze de aanwezige clubafgevaardigden⁴⁷ op een briefje hun eigen stemadvies hebben meegegeven.

Al die strubbelingen spelen zich af tegen een snel veranderend voetbaldecor. Tussen 1920 en 1930 is het aantal aangesloten clubs bij de Belgische Voetbalbond bijna vervijfvoudigd, van 146 naar 693. Ook het aantal leden is exponentieel toegenomen; van 23.733 naar 107.638. Voetbal is daarbij definitief zijn status als elitesport verloren. Maar de geesten bij de Union Royale Belge des Sociétés de Football Association (URBSFA, zoals de Franse naam van de KBVB wordt afgekort) zijn nauwelijks mee geëvolueerd. Ze blijft nog steeds een typisch bastion van de Belgische bourgeoiscultuur, aangestuurd door een kransje van juristen (Seeldrayers), magistraten (Jouveneau), geestelijken (Dessain), geografen (Verdyck) en de occasionele hogere legerofficier (generaal Defalle van het selectiecomité). Bovendien lopen die er al rond van (ver) voor de Eerste Wereldoorlog. Seeldrayers, Verdyck en Dessain hebben zelfs nog in de hoogste klasse gevoetbald aan het eind van de negentiende eeuw.

De voetbalbond is geen eiland binnen België. Overal komen in de jaren 30 de instellingen van de vermolmde wereld van het 'Belgique à papa' onder vuur te liggen, al dan niet aangewakkerd door communautaire of economische crisissen. Nadat het cijnskiesrecht na Wereldoorlog I ingeruild is voor het algemeen enkelvoudig stemrecht – voorlopig enkel voor mannen – moet een hele generatie politici het in het parlement uitzweten. Of opkrassen. Ze worden verantwoordelijk gesteld voor de *fine mess* waarin de naoorlogse wereld zich bevindt.

Die nieuwe kiezersstroom moet volgens velen echter ook in het gareel gehouden worden. Een 'dictatuur van het proletariaat' moet te allen prijze vermeden worden. Met een populistisch discours capteren rechtse partijen zoals de Rex-beweging van **Léon Degrelle** en het Vlaams Nationaal Verbond (VNV) het ongenoegen van een hele massa stemgerechtigden. Ze willen een daadkrachtig leiderschap à la Mussolini en ook – soms samen met de meer traditionele partijen – een staat waarin niet-verkozen organen, zogenaamde corporaties, de richting van de maatschappij bepalen en zelfs wie er in het parlement moet zetelen⁴⁸. In die context lijkt de Super-Entente een teken des tijds.

DOORSIJPELING

Een aantal Belgische voetbalpersoonlijkheden blijkt ook vatbaar voor die ideeën. Dat gaat van bewondering voor figuren zoals Mussolini, zoals bij John Langenus die een gehandtekende foto van Il Duce – een souvenir van het WK 1934 in Italië – op zijn schoorsteenmantel heeft staan⁴⁹, tot actieve politieke participatie. Bij Anderlecht zal bestuurslid **Joseph Moulart**, oud-speler en schoonzoon van voormalig voorzitter **Emile Versé**, voor Rex in de Brabantse provincieraad zetelen. Het hyperkatholieke Lyra stelt in 1938 de VNV'er **Jozef Cornelis** als voorzitter aan.

Berchem Sportvoorzitter Jef Hellings, ook wel gekend als de 'Mussolini van het Rooi', eeuwig kritikaster van de Belgische Voetbalbond

Ook Berchem Sport heeft met oud-speler **Jozef 'Jef' Hellings** een VNV-sympathisant aan het hoofd. Hellings' bijnaam laat weinig aan de verbeelding over. Hij wordt 'de Mussolini van het Rooi' genoemd. Hij is diamanthandelaar van beroep, maar ook oprichter van de Vereniging der Belgische Diamantnijverheid (VBD), een organisatie van kleine, katholieke diamantbewerkers uit de Kempen die de Joodse hegemonie van de sterk groeiende Belgische diamantsector tracht te breken⁵⁰. (Volgens bepaalde bronnen is Hellings ook aangesloten bij Volksverwering, de antisemitische beweging.) Hellings wordt in 1928 zowel voorzitter van Berchem Sport als trainer. Hij plaatst

zichzelf ook aan het hoofd van het lokale 'selectiecomité'. Hij maakt op nogal doortastende manier komaf met het gekrakeel bij Berchem en zorgt en cours de route ook voor een nieuw stadion, waarvan hij jarenlang zelf eigenaar zal zijn. Bij de voetbalbond is hij niet meteen erg graag gezien. De Berchem-voorzitter laat zich zelden onbetuigd wanneer de bondstop bekritiseerd wordt. Bovendien heeft hij een diepgewortelde afkeer van het duo Seelldrayers-Verdyck... Een afkeer die geheel wederzijds is.

DEMOCRATIE

Intussen wordt het Belgische voetbal schijnbaar zelfs helemaal niet meer gedirigeerd vanuit de voetbalbond. Zo wordt eind 1935 de hand van de Super-Entente gezien in het ontslag, ondanks een nog doorlopend contract, van bondscoach Turnauer⁵¹. De Hongaar wordt vervangen door de Engelsman **Jack Butler (1894-1961)**, trainer van Daring Club de Bruxelles. Gelijktijdig worden ook de wekelijkse trainingen van de internationals op de Heizel opgeschort, officieel vanwege de kostprijs, die volgens Gazet van Antwerpen 110.000 Belgische frank per jaar bedroeg. Met Butler verandert het geweer wéér maar eens van schouder. Het 'Donauvoetbal' moet wijken voor Butlers WM-tactiek. Puristen vinden er maar niks aan. Butler moet het echter nog steeds stellen met de voetballers die hem door het selectiecomité ter beschikking worden gesteld. In een tijdperk waarbij er voor internationale wedstrijden weinig meer op het spel staat dan nationale eer, en om zoveel mogelijk betalende supporters naar het stadion te lokken, maken Brusselaars Seelldrayers, **Oscar Bossaert** (Daring) en **Emile Hanse** (Union Saint-Gilloise), Luikenaar Walthère Defalle (FC Liégeois) en **Harry Van Den Eynde** (Beerschot) van elke selectie eerder een diplomatieke oefening dan dat ze een coherent elftal samenstellen. En dit al jarenlang. Of, zoals Sportwereld hun werk omschrijft: 'Dat ze af en toe vergaderen, dat ze na, vaak eindeloze palavers, een ploeg ineens steken die mank gaat aan eenheid en samenhang omdat dit lid er de kandidatuur van X en een ander er de kandidatuur van Y heeft doorgekregen...'⁵² Luikse, Antwerpse en Brusselse voetballers hebben een voetje voor. Dat leidt er onder meer ook toe dat de Paastoernooien van de Ententes etalages worden voor de nationale ploegen. Van het A- en B- tot zelfs het C-elftal. Zo vinden spelers als **Jamers** (Racing Montegnée), **Fievez** (La Forestoise) en Hadelin Viellevoye (FC Bressoux) hun weg naar de nationale ploeg. Maar dergelijke '*surprises des chefs*' worden door de pers meestal maar matig geapprecieerd. De 'Trapt het af'⁵³ van België's bekendste sportverslaggever **Pol Jacquemyns** laat op dat vlak weinig aan duidelijkheid over.

Er wordt dan ook luid geroepen om een hervorming van het selectiecomité. De discussie toont ook aan hoe het voetbal vanaf het midden

van de jaren 30 besmet is geraakt door de politieke retoriek van de crisisjaren. Het té democratische overlegmodel van het selectiecomité moet plaats ruimen voor een 'unieke selectionneur'. Die krijgt in de pers al gauw het etiket 'voetbaldictator'⁵⁴ opgelabeld. De mosterd is men in fascistisch Italië gaan halen, waar trainer-selectieheer **Vittorio Pozzo** van de Squadra Azzurra de ongenaakbare wereldkampioen heeft gemaakt. Na overleg met de Super-Entente wordt Alfred Verdyck voor die rol naar voren geschoven. Autoritaire trekjes heeft de Antwerpenaar naar verluidt toch al ruimschoots in overvloed... Verdyck zou in zijn eentje beslissingsrecht krijgen over de selectie, de trainingen en de opstelling.

Het voorstel komt echter al meteen zwaar onder vuur te liggen. Tijdens een vergadering van het Antwerps provinciaal voetbalverband verzetten Beerschot en Berchem Sport zich heftig tegen een aanstelling van Verdyck⁵⁵. Naar gewoonte is Jef Hellings daarbij het meest uitgesproken. Hij stelt botweg Verdyck niet te steunen in 'een materie waarvan deze niets afweet'⁵⁶. Beide clubs trekken hun spelers zelfs tijdelijk terug van de Heizeltrainingen, onder het mom dat daar 'anders getraind wordt' dan in Antwerpen. Niet enkel op tactisch vlak, trouwens. De trainingen worden er ook enkel in het Frans gegeven... Verdyck laat de kelk aan zich voorbijgaan, maar de opgelopen vernedering zal hij met zich blijven meedragen. En wraak is ook voor hem een gerecht dat het best koud opgediend wordt... Het idee van de voetbaldictator sneuvelt. Het selectiecomité krijgt nieuwe namen, maar elke grote stad is er nog steeds in vertegenwoordigd.

RIEN NE VA PLUS

Zo zijn we dan op 20 maart 1937 aanbeland bij een redeloos verdeelde Belgische Voetbalbond. Het lijkt wel alsof er vier elftallen in hetzelfde strafschopgebied opgesteld staan die allemaal in hetzelfde doel willen scoren. Om de clubafgevaardigden die nog met de trein naar huis moeten de kans te geven hun stem uit te brengen, wordt de stemming naar voren geschoven op de agenda. Eerst zijn er wel nog een aantal interpellaties, waaronder een die Dessain de kans geeft andermaal

zwaar naar Seeldrayers uit te halen. Alvorens tot de stemming over te gaan, roept Vankesbeeck nog een laatste keer op tot verzoening. Seeldrayers intervenueert. Hij hoopt dat de nieuwe verkozenen 'het algemeen belang boven hun persoonlijke geschillen' zullen plaatsen.

De stemming begint. Het tellen van de stemformulieren vergt tijd. De resultaten slaan met verstomming. 489 stemmen zijn nodig om verkozen te worden. Een aantal dat vlot gehaald wordt door het nog maar pas afgetreden trio Dessain/Jouveneau/Hermesse. Seeldrayers zelf haalt er maar 410...

In tussentijd heeft een deel van de afgevaardigden het Résidence Palace al verlaten. Voor het laatste vacante zitje in het tienkoppige bondsbestuur moet een tweede stemronde georganiseerd worden. Daarin moet Seeldrayers het opnemen tegen de eveneens onverkozen Just Houben van Lyra - niet toevallig een vriend van Verdyck. Ditmaal zijn er 393 stemmen nodig. Houben wil de eer aan zichzelf houden. Hij doet een emotionele oproep aan de zaal om toch allemaal maar voor zijn concurrent te stemmen. Het baat niet. Met 326 stemmen blijft Seeldrayers ver verwijderd van het benodigde quotum. Na 25 jaar trouwe dienst in het bondsbestuur wordt de voorzitter, nota bene een van de stichters van de voetbalbond, afgefloten door eigen rangen.

Lijkbleek maar gedecideerd recht hij zich nog om een laatste, korte verklaring af te leggen: 'Voor mijn geweten ben ik blij dat ik geklopt ben terwijl ik de principes van de Belgische Bond heb gehandhaafd tegenover degenen die me wilden neerhalen. Ik wilde geen kiescampagne voeren. Ik had echter de nodige wapens om mezelf te verdedigen. Maar ik wilde deze niet gebruiken omdat ik de Voetbalbond daarmee zou hebben beschadigd. Ik zal nu zwijgen omdat ik geen wraak wil nemen. Ik diende de Voetbalbond in eer en geweten. Ik zal hem met het hoofd omhoog verlaten en er nooit meer een voet binnenzetten.'⁵⁷

De rest van de agenda wordt opgeschort. Vier maanden later, na een korte interim van Dessain, zal Seeldrayers als bondsvoorzitter vervangen worden door Oscar Vankesbeeck. Een deel van de communautaire twisten binnen de KBVB lijkt daarmee alvast geluwd.